

Innovació en l'era postpandèmia. El nou gir digital i els espais de la cultura (2/2)

Publicat per [Interacció](#) [1] el 10/11/2021 - 16:00

Durant el darrer any i mig, **els espais de la cultura**, tant en la seva vessant digital com en la física, han vist transformats els seus usos i **han experimentat canvis que**, si bé abans de l'era COVID ja eren veloços, amb el brot del coronavirus **han donat lloc a escenaris que en molts casos es prefiguraven lluny encara**. La pandèmia, amb el confinament com a primera mesura, va provocar la redefinició immediata i semipermanent dels espais de la vida urbana i cultural, i de la quotidianitat mateixa. La [primera part](#) [2] d'aquest post oferia claus per entendre el rol de la cultura digital en les polítiques d'innovació impulsades a escala global i local basades en els drets, i les seves implicacions en els àmbits de l'accés i la participació cultural, la creació artística, l'espai públic virtual, la salut i el benestar, les desigualtats, la democràcia i el desenvolupament sostenible, entre d'altres. **Aquesta segona part planteja els reptes dels espais de la cultura urbans –i rurals– i físics en l'era postpandèmia**, recuperant la comprensió històrica dels principis i tendències **al voltant de la creació cultural, la construcció del territori i l'exercici de la ciutadania**, i reflexionant sobre la seva interacció híbrida amb el món digital.

La interrupció i la posterior recuperació parcial de la interacció en espais i institucions culturals com els museus, les galeries, els llocs del patrimoni cultural, les biblioteques, les llibreries, els centres cívics i els teatres, així com les pràctiques del patrimoni intangible, com ara les festivitats i celebracions populars, les arts en viu i de carrer, **ha alterat la vida cultural local**, amb el consegüent impacte en els ecosistemes culturals i en les capacitats de les persones de participar i interactuar en l'esfera pública. **Considerant que els múltiples valors de la participació** –entesa, ja des de fa un temps, com un conjunt de processos culturals, socials i econòmics interrelacionats– **són difícils de rastrejar de prop fora de l'àmbit local quotidià** (Miles i Ebrey, 2017), i que **estan íntimament vinculats a la naturalesa dels territoris**, diverses veus assenyalen que aquest **és el moment idoni per repensar de manera innovadora el projecte de l'espai públic, reclamant**, al costat de la dimensió física de l'espai, **la seva dimensió emotiva i simbòlica**, atenent a factors com la identitat i el sentit de pertinença de les persones (Polyak, 2021, 8 setembre).

[Jornada Repensem l'espai públic. Trobades d'energies comunitàries](#) [3] per explorar el potencial de l'espai públic com a lloc de trobada, de relació, de participació i de cohesió social, impulsada per l'Ajuntament de Barcelona el juliol de 2021.

La contingència de la pandèmia ha propiciat les condicions per reflexionar sobre aquestes qüestions fent atenció

als àmbits de la quotidianitat, al que és domèstic i proper, posant al centre les qüestions expressives, els estats d'ànim, les percepcions i les maneres de relacionar-se i compartir. **El concepte de "proximitat" es resignificaria, així, incorporant la idea d'espai públic com a geografia comprensible i reconeixible, plural, inclusiva i interconnectada**, en què la cultura és clau. I, "així com hem comprès el paper que ha tingut i té el paisatge en la construcció de les cultures en els diversos països del món, igualment tenim la consciència del paper de l'espai públic a l'hora de representar, expressar i construir la cultura de la ciutat." (Colafranceschi, 2021, 11 maig). **La cultura, l'espai públic i l'àmbit local, doncs, renovarien els seus vincles, atenent també a factors com la salut i el benestar, el medi ambient i la solidaritat**, tots ells protagonistes en els darrers temps. La necessitat d'espais oberts, accessibles i verds, espais on poder evadir-se, proveir serveis i recursos bàsics, i expressar-se lliurement, ha estat acusada durant la pandèmia; això ha fet canviar els comportaments, les actituds, els usos i, en última instància, el valor dels carrers, les places, els patis, els jardins, i els parcs.

En aquest sentit, la pandèmia i les mesures de confinament han implicat igualment l'**èxode dels nuclis urbans cap a àrees rurals**; un fet que **no necessàriament incrementa la dicotomia urbà-rural**, sinó que **manifesta la pertinència de la reflexió integral sobre els llocs que habitem**, concebuts com a xarxes col·lectives i connectades, amb múltiples recursos. Projectes engegats recentment com l'equipament cultural pluridisciplinari '[La Pahissa del Marquet - Arts-Lletres-Natura](#) [4]', un centre de trobada intergeneracional que posa en relleu els valors culturals i naturals del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, es perceben com a oportuns i rellevants. També, **un recurs interessant per alimentar aquesta reflexió és la revisió històrica sobre la participació cultural en espais verds urbans**, que connecta les pràctiques culturals a través de la [música](#) [5], les arts visuals, l'esport i l'educació amb la construcció d'identitat cívica i la governança local quotidiana, des del segle XIX (Belfiore i Gibson, 2019). **Parcs i jardins són factors essencials en l'anomenat "placemaking** [6]", el fenomen global que promou la transformació i revitalització dels espais públics urbans a partir del **disseny centrat en la relació entre els espais i les persones que els habiten**, i fent èmfasi a aspectes com la participació cultural, la inclusió i el medi ambient.

Imatge que il·lustra un [article](#) [7] sobre el futur de la "dataficació" i la digitalització de l'espai públic, publicat l'agost de 2021 a la plataforma [Waag](#) [8].

El disseny dels espais públics i els seus usos són, en aquests moments, **objecte de debat**. La 6a edició de la [Biennale dello spazio publico](#) [9], celebrada del 13 al 15 de maig de 2021 a Roma i en línia, es va centrar en **l'accés universal de la infància a espais públics verds, gratuïts, acollidors i segurs**. Les iniciatives de París i la 'Ciutat dels 15 minuts', Barcelona i el programa 'Superilla Barcelona' –que a principis d'octubre va dedicar unes Jornades a aprofundir en [La ciutat després de la covid](#) [10]–, i Milà i el 'Pla de barris i places obertes', entre d'altres, van fer part del programa, que va incidir en **la configuració de l'espai públic i les seves activitats econòmiques, socials i culturals**, entre altres, en la **"redescoberta de la proximitat"** (Torresan, 2021). Altres iniciatives s'han centrat en la **coordinació de la cultura amb altres àrees de les polítiques relacionades amb els diferents usos de les principals vies a les ciutats**, com la gestió d'esdeveniments, el turisme, el màrqueting i la creació de la marca de ciutat (Todd i Rowe, 2021, 5 agost).

Així mateix, els diversos graus de privacitat dels espais de la quotidianitat també són a les agendes locals i globals. En general es percep que la pandèmia ha demostrat que **"la simple existència d'espais públics no genera equitat**; [...] l'accés desigual als espais oberts i verds ha definit l'experiència de les persones durant el confinament" (Polyak, 2021, 8 setembre). **Els patis, jardins interiors i terrats, privats i comunitaris**, tant a la ciutat com al camp, han esdevingut vitals. Aquests espais semiprivats, junt amb espais públics (en diferents graus) com **carrers, avingudes, places i parcs, estan experimentant una tendència cap a la segregació, la comercialització i el consum**, que podria comprometre l'accés de persones en situació de pobresa i vulnerabilitat –així com l'accés als espais de la cultura virtuals. **Els projectes que avaluen i ajusten els diversos graus de complementarietat, privacitat, proximitat, interconnexió i inserció d'aquests espais també estan proliferant** (publicspace, 2021).

Drone Festival a Lloret de Mar, el setembre de 2021.

consolidació de l'espai públic com a lloc de resistència davant les problemàtiques socials. Estudis sobre les pràctiques artístiques urbanes que analitzen la connexió entre els habitants i el seu sentit de pertinença a les ciutats, afirmen que **l'escala micropolítica de l'espai públic es manifesta en formes actives de desobediència social o bé en la reproducció de pràctiques culturals conservadores.** (Klein i Rius-Ulldemolins 2021). A més a més de la seva connexió amb l'àmbit polític, **l'anàlisi de la dimensió artística i simbòlica de l'espai públic** recorda la complexitat dels llenguatges metafòrics, onírics, simbòlics i visuals que integren la vida cultural quotidiana de les persones, i **multipliquen el seu potencial de reflexió –qui està representat, i qui no, en l'imaginari urbà?– i de descoberta.** I, finalment, l'espai públic creatiu i innovador també es relaciona amb **la dimensió tecnològica digital**, la qual ha alterat la cocreació de l'espai públic com a escenari de cultura, i pot ser entesa com un element integrat, naturalitzat i dinàmic dins l'ecosistema cultural urbà **a través de la immediatesa, la viralitat, la hipertextualitat i el seu caràcter efímer** (Martí Sambola, 2019).

Referències bibliogràfiques

Colafranceschi, D. (2021, 11 maig). Espai públic/ Lloc públic. El projecte. *public space*. CCCB. bit.ly/3qwsIN5 [11]

Gilmore, A. i Doyle, P. (2019). Histories of public parks in Manchester and Salford and their role in cultural policies for everyday participation. A Belfiore, E., Gibson, L. (eds.). (2019). *Histories of cultural participation, values and governance. New directions in cultural policy research* (p. 129-152). Palgrave MacMillan. Centre d'Informació i Documentació ([CIDOC](#) [12]) Signatura: [S.03772](#) [13]

Klein, R. i Rius-Ulldemolins, J. (2021). Prácticas culturales y espacios públicos como lugares de interacción social y política. Un análisis del activismo en Barcelona y València". *Arte, Individuo y Sociedad*. bit.ly/3D0DAGc [14]

Martí Sambola, O. (2019). Què té el carrer? Dimensions d'un hàbitat creatiu. *Estudis escènics: quaderns de l'Institut del Teatre*. 44. bit.ly/3GXAvt3 [15]

Miles, A. i Ebrey, J. (2017). The village in the city: participation and cultural value on the urban periphery, *Cultural Trends*, 26:1, 58-69. doi.org/10.1080/09548963.2017.1274360 [16]

Polyak, L. (2021, 8 setembre). Espai gradual. Espai per a la diversitat en el futur dels espais públics urbans. *public space*. CCCB. bit.ly/31uMWMr [17]

Publicspace [publicspaceCCCB]. (2021, 10 setembre). 2. Com convertir la plaça Reial en un espai deslligat del consum? Com fer de la Rambla del Raval un espai acollidor, de confiança? Com aconseguir que l'Avinguda de la Catedral sigui un espai de joc i interacció? [Tuit]. bit.ly/3mWiltW [18]

Todd, J. i Rowe, J. (2021, 5 agost). *A High Street Renaissance: How arts and culture bring people and pride back to our high streets*. BOP Consulting. Arts Council England. bit.ly/3o81S15 [19]

Torresan, M. (2021). *Le attività economiche nella riscoperta della prossimità*. [Presentació]. Una città un quartiere – prove di prossimità. VI Biennale dello spazio pubblico 2021. Roma. bit.ly/3bSLjtS [20]

Categories: Vídeo, pòdcast

Categories: Article

Etiquetes: benestar

Etiquetes: ciutats

Etiquetes: COVID-19

Etiquetes: espai públic

Etiquetes: innovació

Etiquetes: participació
Etiquetes: polítiques públiques
Etiquetes: proximitat
Etiquetes: privatització
Etiquetes: transformació digital
Etiquetes: espais verds

- [21]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2021/11/innovacio-postpandemia2>

Enllaços:

- [1] <https://interaccio.diba.cat/members/interaccio>
- [2] <https://interaccio.diba.cat/blogs/2021/11/innovacio-postpandemia1>
- [3] http://ajuntament.barcelona.cat/acciocomunitaria/ca/noticia/si-no-repensem-les-dinamiques-actuals-apunten-cap-a-un-espai-public-cada-vegada-mes-exclusiu-excloent-i-tensat_1084940
- [4] <https://interaccio.diba.cat/news/2021/06/pahissa-marquet>
- [5] <https://www.diaridegirona.cat/girona/2021/08/28/cicle-concerts-notes-parc-tanca-56632723.html>
- [6] <https://paisajetransversal.org/2019/06/placemaking-week-europe-reivindicacion-espacio-publico-marina-valencia/>
- [7] <https://waag.org/en/article/smart-citizen-walk-background-reading-watching-and-listening>
- [8] <https://waag.org/>
- [9] <http://www.biennalespaziopubblico.it/>
- [10] <https://aftercovid.city/superillabarcelona/>
- [11] <https://bit.ly/3qwsIN5>
- [12] <https://www.diba.cat/es/web/cerc/cidoc>
- [13] <https://cercles.diba.cat/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=46449>
- [14] <https://bit.ly/3D0DAGc>
- [15] <https://bit.ly/3GXAvt3>
- [16] <https://doi.org/10.1080/09548963.2017.1274360>
- [17] <https://bit.ly/31uMWMr>
- [18] <https://bit.ly/3mWiltW>
- [19] <https://bit.ly/3o81SI5>
- [20] <https://bit.ly/3bSLjtS>
- [21] <https://interaccio.diba.cat/node/8782>